

Bijlage 3: Gebiedsmodel nader toegelicht

In deze bijlage wordt het gebiedsmodel nader toegelicht. Voor een gedetailleerde beschrijving en uitwerking wordt verwezen naar het bijlagenboek (bijlagen vijf tot en met zeven), behorende bij het eindrapport die door de Unie van Waterschappen op 15 juni 2018 is aangeboden (<https://www.uvw.nl/publicatie/voorstel-aanpassing-belastingstelsel-waterschappen>).

Gebiedsmodel

In het gebiedsmodel vindt de kostentoedeling in twee fasen plaats.

Fase 1 →

Technische fase. In deze fase wordt het ingezetenen aandeel bepaald op basis van de inwonerdichtheid in het gebied en wordt een logaritmische formule gehanteerd. De resterende kosten worden op basis van het voorzieningenniveau dat het waterschap aan de eigenaren van gebouwen en van gronden biedt, verdeeld over deze betalende categorieën. Hierbij maken de waterschappen gebruik van de BBP-systematiek. BBP staat voor Beleids- en Beheerproducten. Een beleidsproduct is een tussen waterschappen afgesproken taakveld. Over deze taakvelden wordt door waterschappen eenduidig gerapporteerd, zodat gerapporteerde gegevens onderling vergelijkbaar zijn. Een beheerproduct is een nadere detaillering van een beleidsproduct.

Fase 2 →

In deze fase heeft het algemeen bestuur de mogelijkheid om op basis van een openbare en transparante afweging het kostenaandeel van elke categorie maximaal 15 procentpunten hoger of lager vast te stellen. Deze afweging leidt tot definitieve kostenaandelen die het profijt van de drie categorieën naar het oordeel van het algemeen bestuur evenwichtig representeren. De categorie ingezetenen kan niet lager dan 20% worden vastgesteld.

Uitleg technische fase

Ingezetenen

Voor de bepaling van de rekenkundige waarde van het kostenaandeel van de ingezetenen is een logaritmische formule ontwikkeld, waarmee door het invullen van de inwonerdichtheid het kostenaandeel wordt berekend. De formule luidt:

$$\text{Ingezetenenanaandeel(\%)} = 13,352 * \text{LN}(\text{Aantal inwoners/km}^2) - 46,902$$

Het resulterende aandeel fungeert als vertrekpunt in de bestuurlijke afweging waarin de uiteindelijke kostenaandelen tot stand komen.

Gebouwd/ongebouwd

De verdeling gebouwd/ongebouwd wordt vastgesteld door de BBP-systematiek. De kern van het BBP onderdeel is dat de kosten van zes kenmerkende onderdelen van de watersysteemtaak, de basisproducten, op grond van gebiedskenmerken en datgene wat het waterschap voor de categorieën gebouwd en ongebouwd doet, worden toegeedeeld aan deze categorieën. Deze basisproducten zijn:

1. Primaire waterkeringen
2. Overige waterkeringen
3. Watersystemen
4. Baggeren
5. Beheer hoeveelheid water
6. Waterkwaliteit maatregelen

Het basisproduct 'waterkwaliteitsmaatregelen' wordt, mede vanwege de problematiek van de diffuse verontreiniging van het oppervlaktewater vanaf wegen, agrarische percelen, natuurterreinen en overige ongebouwde gronden, geïntroduceerd. Het product omvat alle activiteiten die het waterschap in en om het watersysteem treft en die gericht zijn op de waterkwaliteit. Het betreft een breed scala aan maatregelen, waaronder het met het oog op de waterkwaliteit aanleggen van natuurvriendelijke oevers en waterzuiverende beplanting, het baggeren en saneren van waterbodems gericht op de waterkwaliteit en het doorspoelen van waterlopen gericht op de bestrijding van waterverontreiniging. Omdat de BBP-indeling tot nu toe uitgaat van het concept 'integraal waterbeheer', maken de (kosten van) maatregelen gericht op de waterkwaliteit nu bij de waterschappen onderdeel uit van de basisproducten 3, 4 en 5. De introductie van het basisproduct 'waterkwaliteitsmaatregelen' heeft tot gevolg dat de kosten die ten behoeve van waterkwaliteit worden gemaakt ten behoeve van de kostentoedeling uit de andere basisproducten moeten worden gedestilleerd.

Per basisproduct wordt nu het kostenaandeel van gebouwd/ongebouwd bepaald. Hieronder wordt per basisproduct de toerekeningscriteria toegelicht.

1. Primaire waterkeringen

De waarde van gebouwd en de waarde van ongebouwd in dat deel van het waterschapsgebied dat door primaire waterkeringen wordt beschermd.

Hierbij geldt:

- waarde gebouwd = totale WOZ-waarde zoals meegenomen in de laatste kostentoedeling;
- waarde ongebouwd = waarde zoals meegenomen in de laatste kostentoedeling, met uitzondering van wegen en van bouwpercelen;
- waarde (spoor)wegen = aantal ha (spoor)wegen * waarde landbouwgrond;
- waarde bouwpercelen = aantal ha bouwpercelen * waarde landbouwgrond.

2. Overige waterkeringen

De beschermde waarde van gebouwd en de beschermde waarde van ongebouwd in het gedeelte van het waterschapsgebied waar bij ernstige wateroverlast sprake is van tijdelijk onder water staan.

Hierbij geldt:

- dat het gedeelte van het waterschapsgebied waarin bij ernstige wateroverlast sprake is van tijdelijk onder water staan kan worden bepaald met behulp van inundatiekaarten of door een bepaalde hoogtelijn 'in het gebied te trekken;
- waarde gebouwd = totale WOZ-waarde die in het zojuist omschreven gebied aanwezig is en zoals meegenomen in de laatste kostentoedeling;
- waarde ongebouwd = waarde in het zojuist omschreven gebied zoals meegenomen in de laatste kostentoedeling, met uitzondering van wegen en van bouwpercelen;
- waarde (spoor)wegen = aantal ha (spoor)wegen * waarde landbouwgrond;
- waarde bouwpercelen = aantal ha bouwpercelen * waarde landbouwgrond.

3. Watersystemen

De kosten van dit product die het waterschap maakt in stedelijk gebied (toegedeeld aan gebouwd) en in landelijk gebied (toegedeeld aan ongebouwd).

Hierbij geldt:

- dat ieder waterschap bij het bepalen van de kosten waarop de uiteindelijke toedeling plaatsvindt rekening kan houden met de mate waarin het watersysteem in landelijk gebied in dienst staat van het stedelijk gebied. Een voorbeeld is een waterberging die een waterschap in het landelijk gebied heeft aangelegd, maar is bedoeld om wateroverlast in de stad te voorkomen. De kosten van deze berging kunnen t.b.v. de kostentoedeling worden toegerekend aan de kosten van het stedelijk gebied;
- dat voor 'stedelijk gebied' de indeling en definiëring van 'Top 10 vector'¹ wordt aangehouden.

4. Baggeren

De kosten van dit product die het waterschap maakt in stedelijk gebied (toegedeeld aan gebouwd) en in landelijk gebied (toegedeeld aan ongebouwd).

Hierbij geldt:

- dat baggerprogramma's een langjarige horizon hebben en dat daarom het beste voor een benadering op basis van historische gegevens gekozen kan worden. Op basis van deze gegevens zou het mogelijk moeten zijn om voor het stedelijk gebied en het landelijk gebied tot een gemiddelde baggerprijs per kilometer per jaar te komen (deze kostprijs zal verschillen per waterschap). Door de twee prijzen per km te vermenigvuldigen met het aantal km's waterlopen in stedelijk resp. landelijk gebied ontstaan twee kostengetallen. Door de verhouding tussen deze twee los te laten op de totale kosten voor dit product ontstaan de kostenaandelen van gebouwd en ongebouwd;
- dat voor 'stedelijk gebied' de indeling en definiëring van 'Top 10 vector' wordt aangehouden.

5. Beheer hoeveelheid water

Dit product kan worden onderscheiden in twee aspecten:

- 1. het 'waterkwantiteitsbeheer' in het waterhuishoudkundig hoofdsysteem;*
- 2. de detailwaterbeheersing.*

Ad 1: Dit aspect van het product richt zich vooral op de instandhouding van objecten, waardoor een kostentoedeling van dit deel van de kosten op basis van de beschermde waarde van gebouwd en de beschermde waarde van ongebouwd een goede weergave van het profijt is. Net zoals bij het basisproduct 'Overige waterkeringen' gaat het dan om de waarde in het gedeelte van het waterschapsgebied waar bij ernstige wateroverlast sprake is van tijdelijk onder water staan.

Ad 2: Dit aspect van het product richt zich vooral op goede gebruiksmogelijkheden van gebouwen en de optimale productieomstandigheden van gronden. Hierbij geldt dat een kostentoedeling op basis van de oppervlakte van het stedelijk gebied (toegedeeld aan gebouwd) en het landelijk gebied (toegedeeld aan ongebouwd) het profijt goed weergeeft. Voor 'stedelijk gebied' wordt de indeling en definiëring van 'Top 10 vector' aangehouden.

¹ Top 10 vector is een topografische kaart waarop indelingen van gebieden worden weergegeven. De indeling en definities van Top 10 vector worden door de Unie van Waterschappen ook gebruikt in de benchmark. De gehanteerde indeling is: stedelijk gebied, glastuinbouw, agrarische gebied, natuurgebied en overig. Samen tellen de oppervlaktes op tot een totale oppervlakte van het beheergebied.

6. Waterkwaliteit maatregelen

De kostentoedeling naar gebouwd en ongebouwd kent twee stappen en gegeven deze stappen moeten de kosten van dit product die aan gebouwd en ongebouwd worden toegeedeeld worden onderverdeeld in:

- 1. kosten van baggeren vanuit waterkwaliteitsoogpunt;*
- 2. overige kosten.*

De volgende toedeling ligt voor de hand:

Ad 1: met dezelfde sleutel als het kwantiteitsbaggeren aan gebouwd en ongebouwd (dat wil zeggen dat de kosten in stedelijk gebied worden toegeedeeld aan gebouwd en die in landelijk gebied aan ongebouwd);

Ad 2: volledig aan het ongebouwd.